

Produktionskapacitet och försörjningsläge inom olika svenska industrigrenar

*Av sekreterare HERMAN HOLM,
Industriens Utredningsinstitut*

Industriförbundets produktionsindex, som har år 1935 som bas, uppnådde i december 1950 siffran 199, vilket alltså skulle innebära i det allra närmaste en fördubbling av den svenska industriproduktionens volym på 15 år. Även om detta index tal ännu är att betrakta såsom preliminärt och endast kan sägas vara ett mycket grovt mått på utvecklingen, ger det ändå grund för slutsatsen att en mycket snabb expansion av den industriella produktionen ägt rum under denna period, såväl om man gör en internationell jämförelse som om man jämför med den svenska produktionens utveckling under tidigare perioder.

Om man för att närmare studera utvecklingen under 1940-talet och de mera aktuella utvecklingstendenserna inom industriproduktionen tar det sista förkrigsåret 1939 som utgångspunkt — ett ur konjunktursynpunkt ganska gott år — kan man till att börja med konstatera en ökning från detta år och fram t. o. m. 1950 med nära nog 50 %. Den årliga produktionsökningen under 1940-talet kan i genomsnitt uppskattas till 4,2 % jämfört med 6,5 % under perioden 1929—1939. Under de första krigsåren sjönk produktionen rätt kraftigt, men alltsedan 1941 har den befunnit sig i ständigt tillväxt bortsett från år 1945, då den långvariga verkstadsstrejken förorsakade en mindre tillbakagång. Takten i produktionsökningen var av naturliga skäl ganska långsam under krigsåren, men efter krigets slut har produktionen i genomsnitt ökat med ungefär 6 % per år eller med i det närmaste samma hastighet som under 30-talet. Perioden från 1939 fram till krigets slut präglas även av att antalet arbetstimmar inom industrien nära nog ökade i samma takt som produktionsvolymen. Efter kriget har antalet arbetstimmar endast stigit obetydligt, varför den stegring som då ägt rum till största delen är att betrakta som en produktivitetsökning. Utvecklingen efter andra världskriget har vidare liksom i många andra länder varit betydligt gynnsammare än efter det första. Först 5 år efter

krigets slut hade man uppnått förkrigstidens produktion efter första världskriget, medan denna nivå nu uppnåddes redan före krigets slut.

Det har redan framhållits att dessa volymindex endast kan teckna utvecklingen i mycket grova drag och det finns anledning att särskilt peka på två omständigheter som gör att dessa beräkningar icke kan ge ett helt rättvisande uttryck för industriproduktionens utveckling. För det första har kvaliteten hos många varor ändrats, vilket innebär en produktionsförändring som icke återspeglas i volymtal. För det andra har förskjutningar i den industriella produktionens struktur inträffat under perioden, som inneburit att nya varor tillkommit som över huvud taget icke fanns förut. I en av Industriens Utredningsinstitut förra året publicerad utredning kan man få en föreställning om hur stor roll denna utvecklingsfaktor, d. v. s. tillkomsten av nya varor, spelade under mellankrigstiden.¹ Icke mindre än 25 % av industriens saluttillverkningsvärde år 1939 gällde varor, som antingen icke alls eller blott i en mycket obetydlig utsträckning producerades vid det första världskrigets slut. Även under 1940-talet har denna produktionsomvandling varit av stor betydelse. De mest framträdande nyheterna torde återfinnas inom kemiska industrien t. ex. plasterna, inom verkstadsindustrien t. ex. en del nya hushållshjälpmedel, inom textilindustrien t. ex. nylonprodukterna, och inom livsmedelsindustrien de nya konservtyperna, djupfrysta och vakuumbakade produkter.

Det är karakteristiskt för de senare årens utveckling att industriproduktionens expansion omfattat flertalet produktionsområden om än med växlande styrka. Detta framgår bl. a. om man uppdelar produktionen på olika huvudgrupper av industrier enligt kommerskollegii indelningsgrund. Se tab. nästa spalt.

Går man vidare och studerar utvecklingen inom de branscher, som

¹ Dahmén, Erik: Svensk industriell företagarverksamhet, Sthlm 1950.

	Förändring i % från 1939			
	1946	1948	1949*	1950*
Malmbrytning och metallindustri ..	+28	+41	+49	+53
Jord- och stenindustri	+17	+31	+34	+39
Träindustri	+30	+25	+32	+43
Pappers- och grafisk industri ..	+21	+27	+26	+33
Livsmedelsindustri	+14	+26	+35	+39
Textil- och beklädnadsindustri	+13	+35	+39	+35
Läder-, hår- o. gum-mivaruindustri	+39	+54	+47	+51
Kemisk-teknisk industri	+44	+65	+78	+121

* prel. siffror.

ovanstående huvudgrupper är sammansatta av, kan man emellertid konstatera mera divergerande produktions-tendenser. Inom vissa branscher har produktionen stigit i mycket snabb takt, medan på andra håll utvecklingen präglats av stagnation eller t. o. m. tillbakagång.

En genomgång av några för vår försörjning särskilt betydelsefulla produktionsområden har därför sitt intresse för att belysa såväl den kapacitetsutveckling som försiggått sedan förkrigstiden som vissa strukturella förskjutningar inom industriproduktionen, som ägt rum under 1940-talet. Härtill skall knytas några kommentarer till det aktuella försörjningsläget. Då utsikterna härvidlag är mycket ovissa, framför allt på grund av de svårbedömbara förhållandena på världsmarknaden, kan endast vissa allmänna drag i det aktuella försörjningsläget anges.

Järnmalm.

Inom huvudgruppen malmbrytning och metallindustri kan man konstatera, att järnmalsbrytningen ända t. o. m. 1949 legat under förkrignivån. Denna produktion, som till 90 % går till export, hade ditintills bestämts mera av avsättnings- än av produktionsmöjligheterna, ett förhållande som emellertid påtagligt förändrades under senare delen av 1950, då en betydande knapphet på järnmalm började att göra sig gällande på världsmarknaden. Utsikterna att snabbt åstadkomma en mera

betydande produktionsökning för att möta den stigande efterfrågan är icke särskilt ljusa, men man räknar med att produktion och export under den närmaste framtiden kommer att höjas över 1950 års nivå.

Järn och stål.

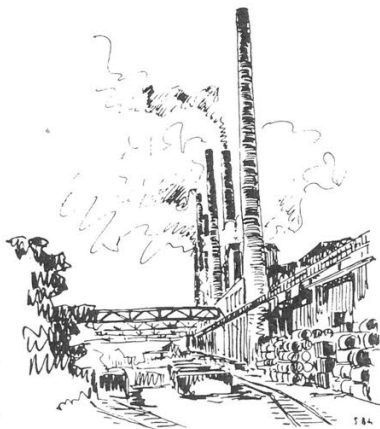
En kraftig expansion karakteriserar däremot järn- och stålindustrien och verkstadsindustrierna. Den svenska järnindustrien har undergått en mycket genomgripande moderniserings- och utbyggnadsprocess sedan krigets slut, vilken emellertid endast till en ringa del hunnit återspeglas i totalproduktionen, då den ännu icke helt slutförts. Den produktionsstegring, som kan konstateras för de tre senaste åren, beror närmast på att de första efterkrigsårens svårartade brist på arbetskraft efter hand kunnat minskas. Arbetskraftsbristen är emellertid alltjämt mycket besvärande och de flesta större företag arbetar med underutnyttjad kapacitet. Sålunda kunde man föregående år på flera håll endast köra med 1 skift i valsverken, vilket i hög grad bidrog till att en väntad produktionsökning av handelsfärdigt stål och järn uteblev.

Järnindustriens omgestaltning har framför allt inneburit en utbyggnad av vår handelsjärnskapacitet. Härigenom kommer drygt hälften av vår järnverkskapacitet att vara inriktad på tillverkning av handelsjärn. När hela investeringsprogrammet genomförts, räknar man med att den totala järn- och stålproduktionen inom landet kommer att vara av samma storleksordning som våra behov. Produktionen av kvalitetsstål kommer alltjämt till en betydande del att vara inriktad på export, som mer än väl kommer att kunna betala för kvarstående importbehov av vissa handelsjärnstyper.

I det aktuella läget ger försörjningen med råvaror, framför allt skrot och en del ferrolegeringsmetaller, anledning till bekymmer. Vad beträffar utsikterna för importen av handelsfärdigt järn och stål tyder nyligen ingångna handelsavtal med bl. a. Västtyskland, Belgien, England och Frankrike på att importbehoven ej kommer att helt tillfredsställas.

Verkstadsindustriens produkter.

Den iögonfallande produktionsstegringen inom de svenska verkstadsindustrierna påbörjades redan under kriget och har tagit ytterligare fart i samband med de senare årens exportoffensiv. Som ett resultat av den utbyggnad och rationalisering, som ägt rum både under och efter kriget, är produktionsvolymen i dag inom flera områden 50—100 % större än före kriget. Expansionen har varit och är alltjämt koncentrerad till traditionella områden såsom varvsindustrien och den elektrotekniska industrien, vilka också gynnas av goda marknadsförhållanden såväl inom som utom landet. Detta belyses bl. a. av att den export- och produktionsvolym, som man i det första långtidsprogrammet hade räknat med att verkstadsindustrien skulle kunna uppnå till år 1952, uppnåddes redan år 1949. Ett karakteristiskt drag inom verkstadsindustrien har varit tendenserna till ökad självför-

sörjning efter bortfallet av den tyska importen i mitten av 40-talet. På de senaste åren har emellertid importen från Tyskland åter börjat komma i gång, och man kan räkna med att den kommer att driva fram en ur effektivitetssynpunkt mycket önskvärd specialisering inom flera områden av verkstadsindustrien.

Detta gäller kanske framför allt maskinindustrien, där konkurrensen både från Tyskland och andra länder gjort sig gällande med särskild styrka.

Utvecklingen inom verkstadsindustrien under 1940-talet har icke i samma grad som under 1920-talet präglats av tillkomsten av några märkligare nya varor. Våra gamla paradprodukter — kullager, telefoner, separatorer o. s. v. — bär alltjämt upp exportutvecklingen och icke heller på hemmamarknaden har några helt nya varor slagit igenom som kommit att dominera utvecklingsbilden under det senaste decenniet.

Expansionstendenserna inom verkstadsindustrien fick givetvis ytterligare näring genom den under andra halvåret 1950 påbörjade rustningskonjunkturen. Möjligheterna att öka produktionen är emellertid relativt begränsade i första hand på grund

av de arbetskraftssvårigheter, som åtminstone de större företagen i allmänhet har att brottas med. Utsikterna för försörjningen med råvaror och andra förnödenheter är mycket svårbedömbara, då densamma till stor del är beroende av import. Lagerställningen beträffande råvaror vid verkstadsföretagen torde vara mycket ojämn. På en del håll synes svårigheter med råvaruförsörjningen redan nu föreligga, framför allt i fråga om tunnplåt och valstråd. Av betydelse för verkstadsindustrien liksom för den övriga industrien är givetvis den förbättrade försörjning med maskiner, som inträdde i samband med den under år 1950 utvidgade liberaliseringen av handeln inom Marshall-länderna och det utvidgade handelsutbytet med Västtyskland.

Övriga metaller.

Bland övriga industrier inom gruppen malmbrytning och metallindustri har man anledning att något uppehålla sig vid de industrier, som framställer vissa för industriproduktionen mycket viktiga metaller.

Av störst betydelse är produktionen av koppar som ökat kraftigt sedan 1939, icke minst under år 1950. Denna produktion, som svarar för ungefär $\frac{1}{3}$ av det totala inhemska behovet, beräknas emellertid nu ha uppnått en nivå som knappast kan överträffas under de närmaste åren. Möjligheterna att importera måste betraktas såsom ganska begränsade, och av allt att döma måste man räkna med en sämre försörjning under det närmaste året.

Produktionen av aluminium, baserad på importerade råvaror, låg 1950 ca 40 % över 1939 års nivå och beräknas under 1951 kunna bli i det närmaste fördubblad i och med att tillverkningen vid en ny anläggning i Norrland kommer i gång. Den totala produktionen beräknas då motsvara $\frac{1}{3}$ av landets aktuella aluminiumbehov, som befinner sig i starkt stigande. Importmöjligheterna torde icke räckta till för att täcka importbehovet och en lagerförtäring synes därför bli nödvändig för att tillgodose den löpande försörjningen.

Inhemska produktion av bly i större skala har även kommit i gång under 1940-talet och beräknas för närvarande täcka $\frac{3}{4}$ av vårt totala behov.

I detta sammanhang har man även anledning nämna vår försörjning med zink, som icke produceras inom landet. Importutsikterna för zink är trots att det även här föreligger en

besvärande internationell knapphet ljusare än för övriga metaller tack vare det utbyte med Norge och Belgien av från Sverige levererad zinkslig, som äger rum.

Byggnadsmateriel.

En mycket snabb produktionsutveckling finner man även inom jord- och stenindustrien och här är det cementindustrien och lättbetongindustrien, som dominerar bilden. Tegelin- dustrien har däremot visat en stagnerande eller vikande tendens ända fram till 1950, då en icke obetydlig produktionsökning inträffade. Tegelproduktionen låg emellertid allttjämt nära 25 % under 1939 års nivå. Betingelserna för en ytterligare stegring för det närmaste året är beroende av tillgången på arbetskraft.

Cementproduktionen ligger nu in- emot 70 % över 1939 års nivå och ökningen faller till största delen på efterkrigsåren. Omkring 20 % av produktionen går för närvarande till export. Kapacitetsutvidgningen på- går allttjämt, men produktionsföränd- ringar inom den närmaste framtiden beräknas bli rätt små, då de utbygg- nader som pågår icke kan tas i bruk förrän under år 1952.

Lättbetongen (Ytong, Siporex etc.) hör till de varor, som på allvar slagit igenom på 1940-talet. Tillverkningen som började redan på 1920-talet har mer än 5-dubblats sedan förkrigstiden, och det mesta av denna ökning har inträffat under senare år.

Det förtjänar att i detta samman- hang nämnas att utsikterna för för- sörjningen med övrig byggnadsmate- riel, bl. a. armeringsjärn, galvanis- erad plåt och smidda rör icke före- faller särskilt goda, och inköpsvä- righeter på importmarknaden har redan gjort sig gällande.

Skogsindustriens produkter.

Utvecklingstendenserna inom våra skogsindustrier har under 1940-talet i allt högre grad kommit att påver- kas av en alltmera markerad knapp- het på råvaror, vilket drivit fram en inriktning av produktionen mot hög- re förädling och utveckling av till- verkningar baserade på avfallspro- dukter och tidigare icke utnyttjad råvara i snabbare takt än som annars skulle ha skett.

Inom trävaruindustrien återspeg-

las detta förhållande i produktions- siffrorna för wallboard och plywood. Särskilt har man kanske anledning att peka på wallboardens snabba frammarsch. Denna produktion, som började i Sverige 1929, har betydligt mer än fördubblats sedan 1939 och exportökningen har gått ännu snab- bare. Kvantitativt sett spelar den kanske ännu icke så stor roll, men den befinner sig allttjämt i ett skede av kraftig expansion.

Sågverkens produktion har där- emot legat omkring 10 % under 1939 års nivå ända fram till år 1950, då en ganska kraftig ökning inträffade, som förde upp produktionen något över förkrignivån. Då avsättnings- möjligheterna för trävaror f. n. kan anses vara mycket gynnsamma, kom- mer främst tillgången på sågtimmer att bestämma produktionens omfatt- ning.

Produktionen inom snickeri- och möbelfabriker har under senare år visserligen legat mer än dubbelt så högt som år 1939, men den aktuella utvecklingstendensen är vikande. Särskilt byggnadssnickerierna har stora svårigheter att kämpa med, bl. a. på grund av byggnadsregleringen och felslagna förväntningar om ex- portutvecklingen.

Pappersmassa.

Även inom massa- och pappersin- dustrierna gör sig tendenserna till högre förädling av produktionen starkt gällande. Inom massaindus- trien tar sig detta ju främst uttryck genom blekning av den kemiska mas- san. Såväl den blekta sulfiten som framför allt den blekta sulfaten har gått starkt framåt under 1940-talet, medan de oblekta kvaliteterna legat och allttjämt ligger 10—30 % under förkrignivån. Särskilt anmärknings- värd är kanske frammarschen för den blekta sulfaten, som först upp- trädde i början av 30-talet. Den har visat sig vara en mycket bra råvara, icke blott för finare omslagspapper utan även för rayonframställning.

Rent kvantitativt sett har den to- tala produktionen av såväl mekanisk som kemisk massa även under sena- re år legat något under förkrigsti- dens nivå, varvid produktionen be- stämts än av avsättningsmöjligheter- na än av råvarutillgången. Massa- industriens kapacitet ligger nu mel- lan 5 och 10 % lägre än före kriget, sedan en del ur råvarusynpunkt

ogynnsamt belägna massafabriker nedlagts. Under år 1950 inträffade en kraftig efterfrågeökning på världs- marknaden, varigenom produktionen av såväl mekanisk massa som sul- fatmassa kom att ligga något över förkrignivån. Möjligheterna att yt- terligare öka produktionen om än blott för en kortare period är såväl för massa som för trävaror mycket begränsade, i första hand på grund av att arbetskraftsbristen förhindrar ökade avverkningar.

Papper.

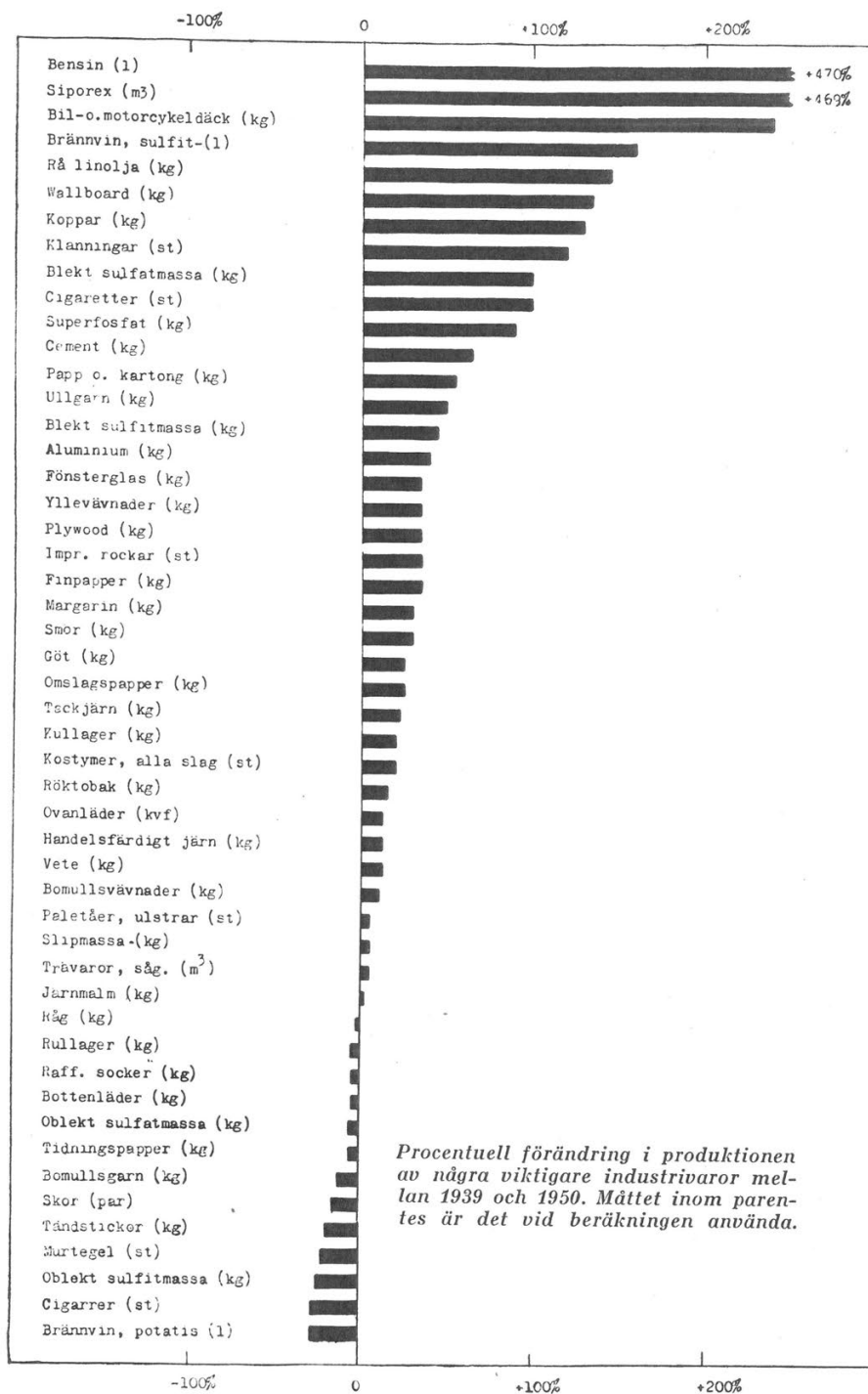
Som ett led i utvecklingen mot högre förädling inom skogsindus- trien kan man även se den ökning av papperstillverkningen som ägt rum, ofta i direkt anslutning till massa- produktionen. Tillverkningen av papper har ökat med i runt tal 25 % sedan 1939. Särskilt stark har pro- duktionsökningen varit för papp och kartong, vilket står i samband med den snabba utvecklingen på förpack- ningsteknikens områden och därmed den ökade användningen av färdig- packade varor. Produktionen av om- slagspapper och finpapper har också ökat kraftigt, medan tidningspappe- ret ej kommit upp till förkrigstidens nivå och nu närmast visar en stag- nationstendens.

Då den inhemska efterfrågan på papper stigit högst väsentligt sedan förkrigstiden har hemmamarknaden efter hand kommit att ta en allt stö- re del av produktionen. På senare år har gynnsamma priser på världs- marknaden utgjort ett kraftigt incita- ment till pappersexport, varför den inhemska marknadens anspråk ej helt har kunnat tillgodoses. Så var även fallet under 1950, då den gas- ska kraftiga produktionsökningen över hela linjen till övervägande del gick till export. Tack vare vissa ka- pacitetsökningar beräknas produk- tionen kunna fortsätta att stiga för flertalet pappersslag. Man räknar med att den ökade tillverkningen helt skall komma att utnyttjas för inhemsk konsumtion.

Även den grafiska industrien har expanderat kraftigt sedan 1939. Branschen har f. n. stora svårigheter att kämpa med med hänsyn till så- väl pappersförsörjningen som fram- för allt tillgången på yrkesutbildad arbetskraft.

Livsmedel.

Livsmedelsindustriens ganska be- tydande utveckling under senare år har delvis följt nya linjer, som säkert kommer att få stor betydelse i fram-

Procentuell förändring i produktionen av några viktigare industrivaror mellan 1939 och 1950. Måttet inom parentes är det vid beräkningen använda.

tiden. Förskjutningarna i produktionsinriktning återspeglar även den förbättrade levnadsstandard, såsom t. ex. i fråga om smör, kött och choklad, vars produktion ökat på ett iögonfallande sätt. Produktionen av många viktiga livsmedel ligger nu mellan 25 och 50 % över 1939 års nivå. Då investeringsbegränsningen träffat denna industri särskilt hårt, har de starka expansionsstendenserna icke helt kommit till uttryck. Utbyggnads- och moderniseringsbehovet gör sig framför allt gällande för sådana industrier som mejerier, slakterier och kvarnar samt inom konservindustrin.

Textilvaror.

Tack vare en genomgripande utbyggnads- och moderniseringsprocess under och efter kriget har den svenska textilindustrin i dag lyckats uppnå en mycket hög effektivitetsnivå. Till följd härav har produktionen inom flertalet av textilindustriens grenar kunnat öka ganska väsentligt sedan förkrigstiden. Produktionen av såväl garner som vävnader av ylle ligger ca 40 % över 1939 års nivå. Tillverkningen av bomullsvävnader visar en mindre ökning, medan produktionen av bomullsgarn ligger något under

förkrignivån. Konfektionen, vars utveckling på allvar kom i gång under 1930-talet, har fortsatt att öka kraftigt. Framför allt gäller detta om den yngsta grenen, klänningskonfektionen, som gått framåt både under krigs- och efterkrigsåren. Konkurrensen från de nya nylonprodukterna har ännu icke gjort sig särskilt märkbar utom för trikåvarorna.

Trots den produktionsökning som skett är landets självförsörjningsgrad i fråga om textilvaror knappast större än före kriget. Textilkonsumtionen synes nämligen ha stigit i ungefär samma takt som den inhemska produktionen. Försörjningen med inom landet producerade garner och vävnader av bomull är närmast något sämre än 1939, medan läget för yllefabrikaten torde vara oförändrat. Konfektionsindustriens kapacitet torde för närvarande vara något större än som svarar mot de inhemska behoven, något som bland annat kommit till uttryck i exportsträvandena inom denna bransch.

Den efterfrågeminskning med åtföljande produktionsnedgång för de flesta textilvarorna, som inträffade under förra delen av år 1950, pekar på att textilkonsumtionen för närvarande nått ett visst mättnadsstadium. Köpruschen under vintern 1950/51 rubbar icke den slutsatsen att produktionen i fortsättningen i högre grad kommer att vara beroende av marknadsförhållandena än av industriens kapacitet. Utsikterna för försörjning med textilråvaror är på grund av de närmast kaotiska förhållandena på världsmarknaden mycket svårbedömbara. Det förefaller emellertid icke osannolikt att de starkt stegrade råvarupriserna och den internationella knappheten på såväl bomull som ull kan komma att sätta en ganska snäv gräns för en fortsatt produktionshöjning i synnerhet som lagren redan är starkt reducerade. Även arbetskraftssituationen ger på många håll anledning till bekymmer, icke minst rekryteringen av kvinnlig arbetskraft.

Skodon.

Den i förhållande till de flesta andra industrier rätt ogynnsamma marknadsutvecklingen för skoidustrin under 1940-talet har icke stimulerat till någon kapacitetsutvidgning inom denna bransch, den jämte textilindustrin mest typiska av våra hemmamarknadsindustrier. Däremot har på senare år de första stegen tagits till en omfattande rationalisering av driften. Skoproduk-

tionen har på senare år legat omkring 10 % under 1939 års nivå, och en vikande tendens synes även för närvarande göra sig gällande. Skoindustriens nuvarande produktionsförmåga synes gott och väl räcka till för att tillgodose de inhemska behoven och någon skoexport av betydelse förekommer icke.

Då inköpsmöjligheterna i fråga om hudar och läder i det aktuella läget är ganska goda, även om världsmarknaden störts av de våldsamma prisstegringarna, synes några svårigheter med råvaruförsörjningen icke behöva uppstå inom den närmaste framtiden. Produktionens omfattning kommer sålunda huvudsakligen att bestämmas av marknadsutvecklingen. Med hänsyn såväl till de stora prishöjningar på läderskor, som nyligen skett, som till den kraftiga köprushen mot slutet av år 1950 synes en nedgång i avsättningen vara att vänta. Detta kommer sannolikt att leda till att den produktionsminskning som inträffade under år 1950 kommer att fortsätta även under innevarande år.

Gummivaruindustriens produkter.

Till de branscher som utvecklats särskilt snabbt under 1940-talet hör även gummivaruindustrien. Produktionen av bildäck och bilringar som dominerar denna bransch har mer än tredubblats sedan 1939. Kapaciteten är därför numera tillräcklig för att på de flesta områden tillgodose så gott som hela behovet. Försörjningsutsikterna beträffande de för denna industri erforderliga råvarorna, vilka till största delen importeras, ter sig emellertid för närvarande mycket ovissa, särskilt i fråga om kemikalier och cord. En inhemsk produktion av cord, som fullt utbyggd kommer att kunna täcka hela det nuvarande behovet, håller visserligen på att komma igång, men något nämnvärt tillskott till försörjningen under innevarande år torde icke vara att vänta. Man måste därför räkna med att försörjningen med kemikalier och cord på kort sikt kommer att visa sig otillräcklig och därför med all sannolikhet leda till produktionsnedgång inom hela gum-

mivaruindustrien i stället för en ur kapacitetssynpunkt möjlig produktionsökning på 10—15 %.

Kemiska produkter.

Importbegränsningen och rustningsindustriens behov gav den kemiska industrien en kraftig stöt framåt under kriget och då expansionen fortsatt i snabb takt även efter krigets slut, har den totala produktionsstegringen inom denna industri blivit större än för någon annan. Den kemiska industrien i vårt land har tidigare varit ganska litet utvecklad, framför allt därför att förutsättningarna för en produktion i tillräckligt stor skala för att göra den ekonomiskt motiverad i många fall ej ansetts föreligga. Avsaknaden av vissa av de för denna industri åtminstone tidigare som grundläggande betraktade råvarorna, t. ex. kol och koksalt, torde även ha bidragit till att göra tillverkningen av kemiska produkter mindre lockande i vårt land. Man räknade därför med att flertalet av de nya tillverkningar som upptogs under kriget skulle falla bort, när konkurrensen från de stora kemikalieproducerande länderna åter skulle sätta in. Så har visserligen skett i några fall, men den största delen av de nya varorna har med framgång visat sig kunna konkurrera med andra länders produkter. Den ökning av produktionen som ägt rum under 1940-talet har emellertid ej väsentligt rubbat på det förhållandet att importen alltjämt spelar en högst betydande roll för försörjningen inom det kemiska området.

Totalt sett synes produktionsvolymen sedan 1939 ha mer än fördubblats. Bland tillverkningar som gått särskilt starkt framåt kan man nämna kvävegödselmedel och superfosfat, läkemedel samt råvaror för läkemedels- och färgindustrierna. Praktiskt taget ny för efterkrigstiden är vidare plastråvaran, vars betydelse ökar för varje dag. Till sist har man även anledning att peka på den snabba utvecklingen av de för 1940-talet nya oljeraffinaderierna, en av de få helt nya industribranscherna under detta decennium.

Kraft och bränsle.

Stegringen i den industriella aktiviteten under det senaste decenniet återspeglas icke minst i förbrukningen av elektrisk kraft, där industrien svarar för så mycket som % av den totala konsumtionen.

Produktionen av elektrisk energi, som på det hela taget utvecklats i takt med de snabbt stigande behoven såväl inom som utom industrien, har något mer än fördubblats sedan 1939 och uppgick år 1950 till drygt 18 miljarder kWh. Nya kraftstationer tillkommer för närvarande undan för undan och såväl produktion som förbrukning väntas under de närmaste åren stiga i minst samma takt som tidigare.

Trots att vår elkraftproduktion alltmera kommit att bidra till industriens bränsleförsörjning, är möjligheterna att tillgodose vårt lands bränslebehov till övervägande del beroende av import. Den aktuella situationen för industriens vidkommande synes vara den att importen ungefär täcker de löpande behoven av kol och olja. Även när det gäller koks torde industriens nödvändiga behov i det närmaste kunna tillgodoses, trots att leveranserna från Västtyskland och England kraftigt minskat alltsedan slutet av förra året.

*

Ovanstående framställning av den industriella produktionens utveckling under det senaste decenniet synes bl. a. leda till den slutsatsen att industriens möjligheter att bidra till landets försörjning på de flesta områden är bättre i dag än år 1939. Inom flertalet branscher har en intensiv utbyggnad och modernisering av produktionskapaciteten kunnat genomföras. Upptagandet av ett stort antal nya tillverkningar, huvudsakligen av hel- och halvfabrikat, som tidigare importerades, har lett till en betydande breddning av produktionsunderlaget. Detta har samtidigt medfört att den industriella produktionen blivit mera beroende av importen av råvaror, något som i dagens läge bidrager till att göra förutsägelser om den närmaste produktionsutvecklingen ganska osäkra.

Emil Kihlströms Tryckeri A.-B.
Stockholm 1951
510748